

מדד הקול הישראלי אפריל 2020

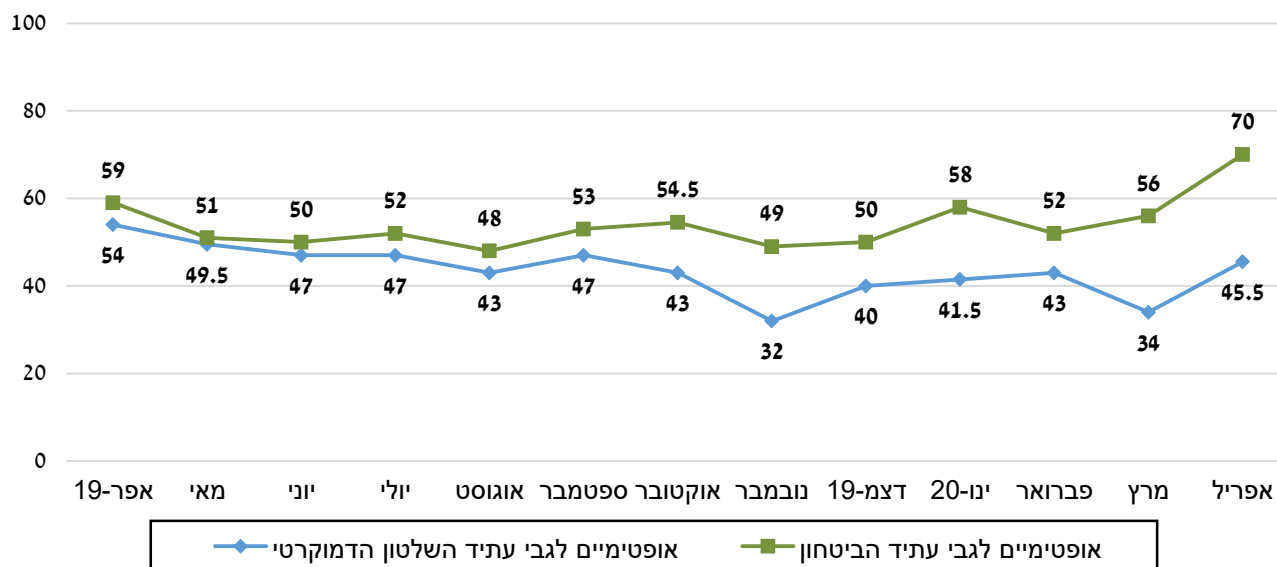
פרופ' תמר הרמן וד"ר אור ענבי

- ❖ אם כי בשני המדדים חלה עלייה החודש, הפער בין מידת האופטימיות לגבי הביטחון הלאומי של ישראל לבין האופטימיות לגבי עתיד השלטון הדמוקרטי בה גדל בהשוואה לכל המדידות הקודמות: שיעור האופטימיים (רוב) לגבי הביטחון עולה בהרבה על שיעור האופטימיים (מיעוט) לגבי עתיד הדמוקרטיה.
- ❖ הערכת הביצועים של ממשלת ישראל בתחומים השונים בהקשר למשבר הקורונה היא מדורגת: ההערכה הציבורית הגבוהה ביותר היא לביצועים בתחום הרפואה, ולאחריה בסדר יורד ההערכות לביצועים בתחומי ההסברה, השמירה על זכויות האזרח ובתחתית – הביצועים הכלכליים.
- ❖ רוב בכלל הציבור סבור כי משבר הקורונה השפיע לחיוב על מערכת היחסים בין יהודים לערבים וכך גם לגבי מערכת היחסים בין הציבור למשטרה. ואולם כשמדובר ביחסים בין חרדים ללא חרדים ובין הציבור לממשלה, הרוב סבורים שהמשבר השפיע לשלילה על היחסים בין הצדדים.
- ❖ מעט יותר ממצצית הציבור סבורים כי עומד בפתח גל של מחאה ציבורית מן הסוג שגאה בישראל בשנת 2011.
- ❖ בין ממשלה כפי שמסתמן שתקום לבין בחירות רביעיות, רוב בציבור מעדיף כיום את האפשרות הראשונה.
- ❖ קצת פחות ממצצית בכלל הציבור, אך רוב ברור בקרב הציבור היהודי, תומכים בהחלת הריבונות הישראלית על חלקים מהשטחים. ואולם, רק מיעוט מעריכים כי ישראל תעשה מהלך כזה בשנה הקרובה.
- ❖ הציבור חלוק בשאלה איזה מעמד יש לתת לפלסטינים שגרים בשטחים שישראל תחיל עליהם את ריבונותה. ואולם השיעור הגבוה ביותר – כשליש, סבורים שאין לתת להם יותר זכויות מאשר יש להם כיום.

מצב הרוח הלאומי

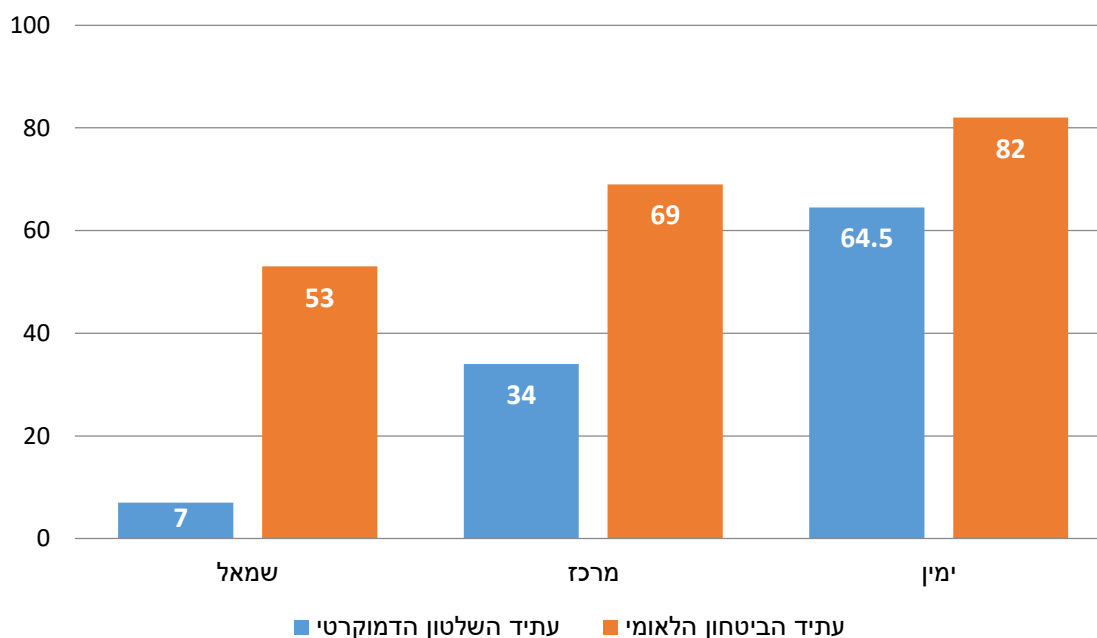
כנראה בשל הרגיעה הביטחונית, ואולי גם בגלל העובדה כי תשומת הלב הציבורית וכל הנאומים של ראש הממשלה הופנו לטיפול במשבר הקורונה ולא לנושא הביטחוני, חלה החודש עליה ניכרת (14%) בשיעור האופטימיים לגבי עתיד הביטחון הלאומי של ישראל. עם זאת, ההבדל הגדול בין יהודים לערבים נשמר: שיעור האופטימיים בקבוצה הראשונה העפיל ל- 75% שעה שבקרב הקבוצה השנייה הוא עומד רק על 43%. פילוח של המדגם היהודי לפי מחנה פוליטי מעלה רוב לאופטימיים בנושא הביטחוני בכל המחנות אבל גודלו של רוב זה שונה: שמאל – 53%, מרכז – 69%, ימין – 82%.

אופטימיים לגבי עתיד הדמוקרטיה הישראלית ולגבי עתיד הביטחון הלאומי, אפריל 2019-אפריל 2020
(%, כלל הציבור)

היות שבמקביל למשבר הרפואי חוותה ישראל לאחרונה גם משבר פוליטי, אין זה מפתיע ששיעור האופטימיים באשר לעתידה הדמוקרטי נמוך יותר מאשר לגבי עתידה הביטחוני, אם כי גם כאן חלה החודש עלייה בהשוואה לחודש מרץ (11.5%). שיעור האופטימיים בכלל הציבור בנושא זה עומד על 45.5% (יהודים – 49%, ערבים – 26%). הפער בנושא זה בין המחנות הפוליטיים (יהודים) הוא עצום: שמאל- 7%, מרכז – 34%, ימין – 64.5%.

אופטימיים לגבי עתיד השלטון הדמוקרטי ועתיד הביטחון הלאומי בישראל לפי מחנה פוליטי (% יהודים)

תפקוד הממשלה

עם הרגיעה היחסית בתחום הרפואי, ביקשנו לדעת כיצד מעריך הציבור את תפקוד הממשלה בארבעה תחומים בהקשר של המשבר: הרפואי, הכלכלי, ההסברתי והשמירה על זכויות האזרח. הציונים שהציבור נותן לממשלה הם שונים: על סולם שבין 1 (גרוע מאוד) ל-10 (מצוין), הציון הממוצע לתפקוד בתחום הרפואי הוא הגבוה ביותר – 7.69 (יהודים – 7.73, ערבים – 7.30); ההסברתי – 6.20 (יהודים – 6.23, ערבים – 6.00); שמירת זכויות האזרח – 6.04 (יהודים – 6.17, ערבים – 5.35); הכלכלי – 5.27 (יהודים – 5.30, ערבים – 5.15). מעניין כי אמנם בכל התחומים הציון שנתנו המרואיינים הערבים נמוך לשל היהודים, אבל סדר הדירוג זהה.

כפי שמראה הטבלה הבאה, הפילוח לפי מחנה פוליטי (יהודים) מראה כי הציונים הממוצעים בכל התחומים שנותנים מי שהגדירו עצמם ימין עולים על אלה של המרכז ועוד יותר על אלה של השמאל. מעבר לכך – הסדר שונה, שכן בעוד שבימין במקום השני נמצא הציון על השמירה על זכויות האדם, במרכז ובשמאל נמצא התחום ההסברתי. עוד ממצא מעניין שהוא שהערכת השמאל, שמאפיינו הכלכליים חזקים יותר, בממוצע נותן ציון נמוך בהרבה לממשלה על ביצועיה הכלכליים מאשר הימין, שבממוצע מאפיינו הכלכליים חלשים יותר. במילים אחרות, גם בנושא זה כמו בהרבה נושאים אחרים בדעת הציבור, המיקום הפוליטי משפיע על העמדות יותר מאשר נתונים הרקע ה"אובייקטיביים".

הציונים הממוצעים לתפקוד הממשלה בתחומים השונים, לפי מחנה פוליטי:

ציון ממוצע לתחום	שמאל	מרכז	ימין
התחום הרפואי	6.14	7.16	8.26
התחום ההסברתי	4.24	5.46	6.95
התחום הכלכלי	3.67	4.60	5.92
שמירת זכויות האזרח	4.01	5.21	7.05

היחסים בין הקבוצות בחברה הישראלית על רקע המשבר

מדובר רבות על פוטנציאל השינוי במערכות היחסים הבין-קבוצתיים בתוך החברה הישראלית בלחץ אירועי הקורונה – האם הם השתפרו או ניזוקו. כפי שמראה התרשים הבא, ההערכה בכלל הציבור היא שהיחסים בין יהודים לערבים וכן היחסים בין המשטרה לציבור השתפרו, שעה שהיחסים בין החרדים ללא חרדים ובין הציבור לממשלה – ניזקו בתקופה זו.

מערכת היחסים בין היהודים לערבים: בכלל הציבור הרוב (57%) הסבורים כי מערכת היחסים בין יהודים לערבים השתפרה, אבל פילוח לפי לאום מראה כי המרואיינים הערבים העריכו כך בשיעור גבוה יותר מהיהודים – 65% לעומת 57%. יתירה מזו, שיעור גבוה – כשליש – מהמשיבים הערבים ענו שאינם יודעים מה קרה ליחסים אלה בתקופה הנדונה. לא מצאנו בעניין זה כמעט הבדלים בין שלושת המחנות הפוליטיים (יהודים).

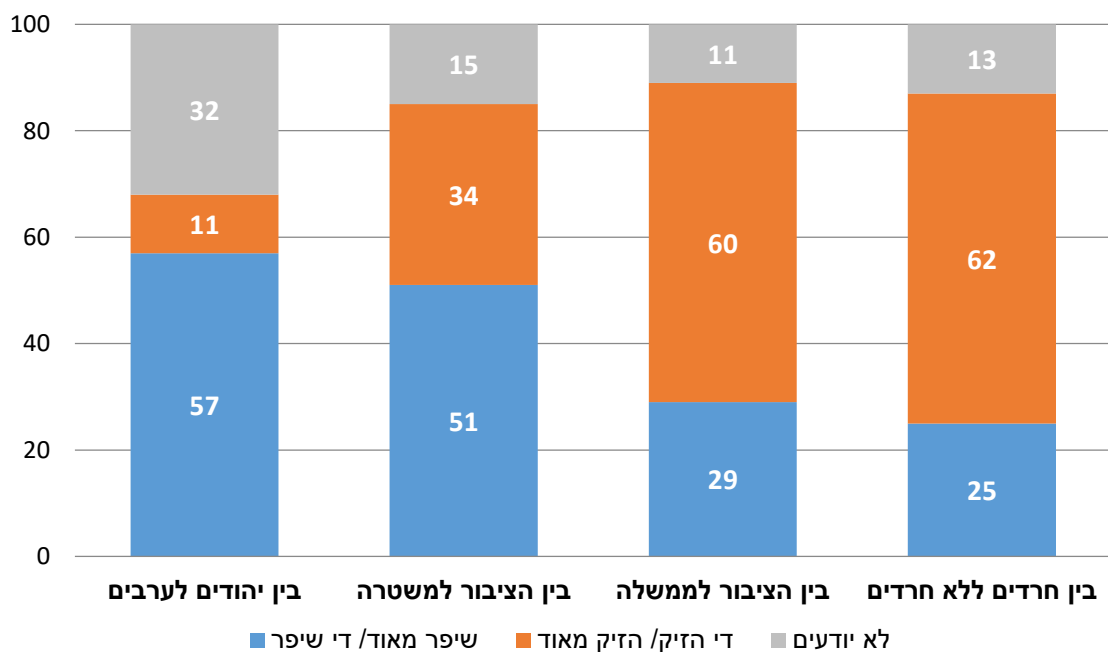
מערכת היחסים בין הציבור למשטרה: כאמור, ההערכה הרווחת היא כי בתקופת הקורונה חל שיפור ביחסי משטרה-ציבור (51%). בקרב היהודים חושבים כך 52.5% ובקרב הערבים 45%. פילוח לפי מחנות פוליטיים (יהודים) מעלה כי בשמאל רק 37% מאבחנים שיפור ביחסים לעומת 56.5% במרכז ו-54% בימין.

מערכת היחסים בין הציבור לממשלה: לעומת תפיסת השיפור ביחסי משטרה-ציבור, ההערכה הרווחת היא שהיחסים בין הממשלה לציבור דווקא ניזוקו (60%). שיעור היהודים הסבורים שהיחסים ניזוקו עולה על

שיעור הערבים המעריכים כך (בהתאמה 52.5% לעומת 45%). ההסבר לפער יכול להיות שמלכתחילה הערכת היחסים עם הממשלה בציבור הערבי הייתה גרועה יותר ולכן הנוק המוערך – קטן במעט. פילוח לפי מחנה פוליטי (יהודים) מעלה כי בשמאל שיעור החווים נזק ביחסים עם הממשלה הוא הגבוה ביותר (87%), גם במרכז הרוב חשים כך אך השיעור נמוך יותר (64%) ואילו בימין כמחצית סבורים שנגרם נזק כזה (50.5%).

מערכת היחסים בין החרדים ללא חרדים: כשמדובר במערכת היחסים בין חרדים ללא חרדים כאמור רק מיעוט חושבים שבתקופת הקורונה יחסים אלה השתפרו, ואילו הרוב מעריכים שהם ניזוקו (בהתאמה: השתפרו 25%, ניזוקו – 62%). מעניין שהחרדים העריכו בשיעור נמוך יותר מכל שאר הקבוצות הדתיות (יהודים) שהיחסים ביניהם לכלל הישראלי השתפרו בתקופת הקורונה (חרדים – 17%, דתיים 29%, מסורתיים דתיים – 32%, מסורתיים לא דתיים – 40%, חילונים – 21%). פילוח לפי מחנות פוליטיים (יהודים) העלה שבכל המחנות רק מיעוט סבורים שחל שיפור ביחסים, אלא שהוא הקטן ביותר בשמאל (17%) וגדול יותר במרכז ובימין (בהתאמה: 29%-ו-28%).

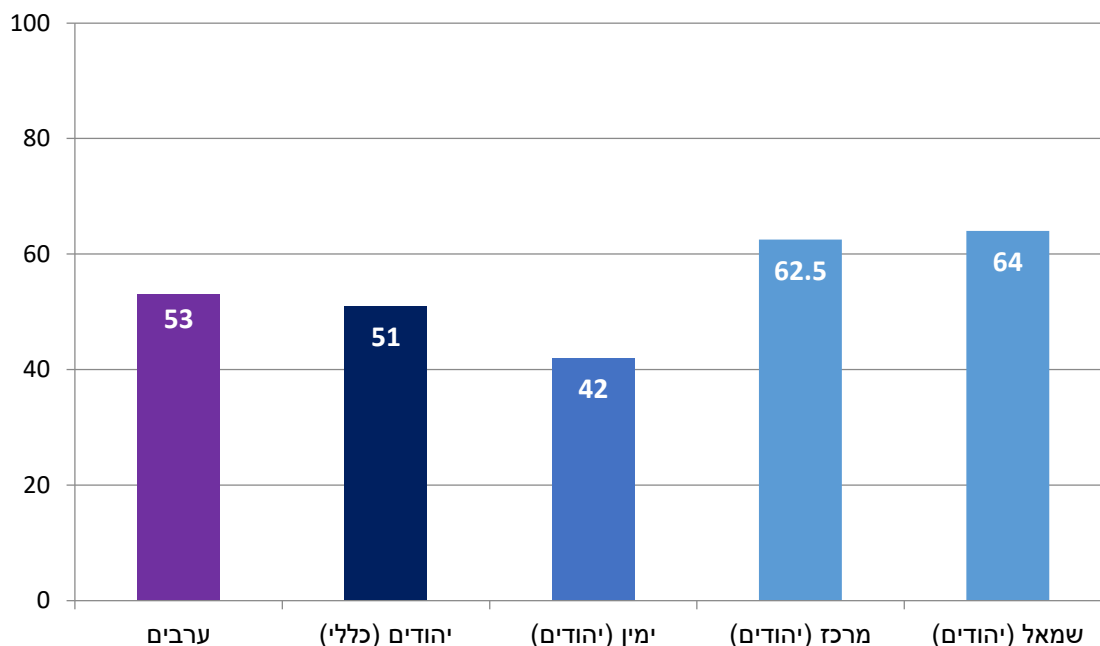
לדעתך, כיצד השפיע משבר הקורונה בישראל על כל אחת ממערכות היחסים הבאות? (% כלל הציבור)

הסיכוי למחאה חברתית רחבה

שאלנו: מה לדעתך הסיכוי שבקרוב יתחיל גל של מחאה ציבורית נגד הממשלה בדומה למחאה החברתית בקיץ של שנת 2011? הדעה השכיחה (51%) היא שצפוי גל מחאה חברתית שכזה (38% אינם צופים שכך יקרה). הערכות הציבור היהודי והערבי בעניין זה הן דומות. לעומת זאת יש הבדלים גדולים בין הערכות המחנות הפוליטיים השונים (יהודים). בשמאל ובמרכז הרוב צופים מחאה כזו (בהתאמה 64%-ו-62%) ובימין – רק מיעוט, אם כי ניכר (42%).

מה לדעתך הסיכוי שבקרוב יתחיל גל של מחאה ציבורית נגד הממשלה בדומה למחאה החברתית בקיץ של שנת 2011? (%)

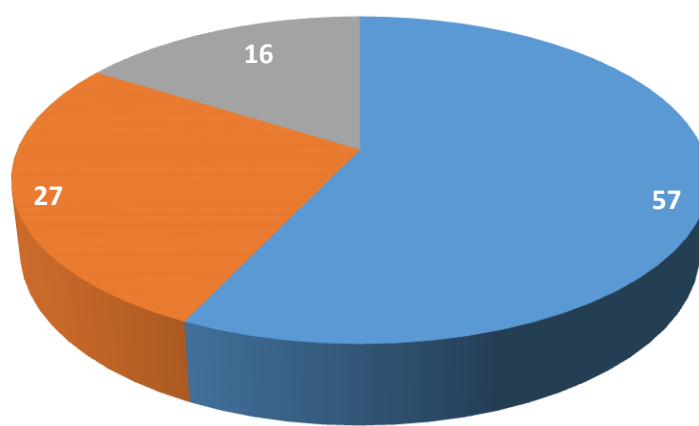

התחום הפוליטי-מדיני

ממשלה או בחירות?

ביקשנו לדעת מה עדיף בעיני הציבור – ממשלה מהסוג העומד לקום או בחירות רביעיות? הרוב מעדיפים ממשלה מהסוג העומד לקום מבחירות נוספות.

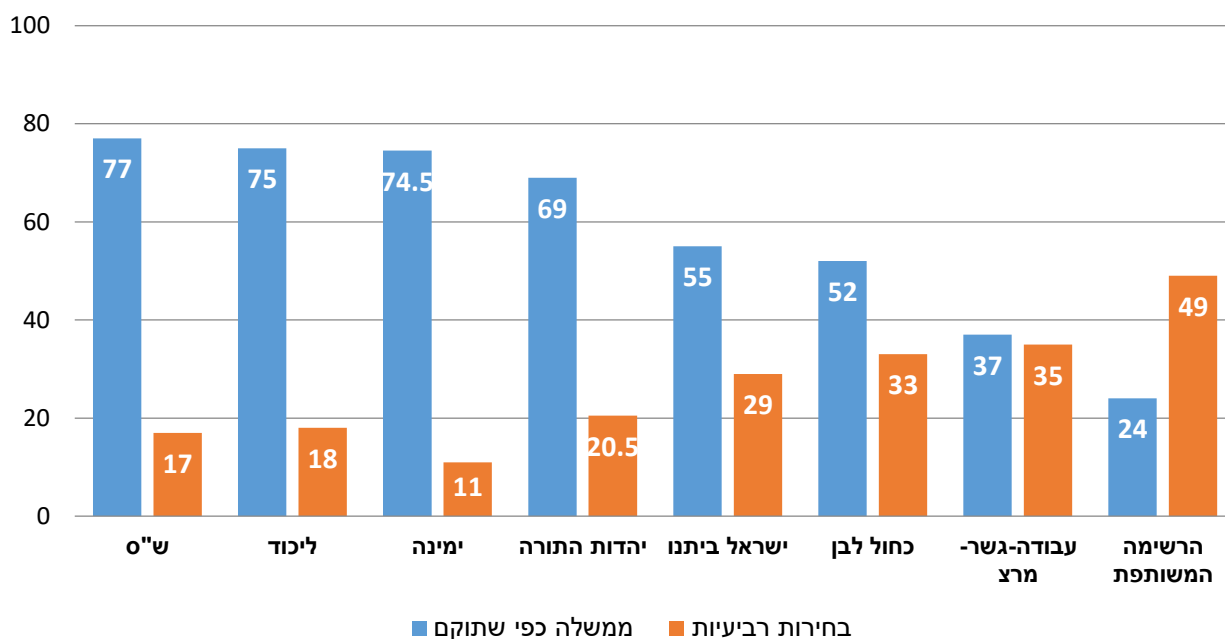
היה והיית צריך לבחור בין האחת משתי האפשרויות: הקמת הממשלה כפי שמסתמן שתוקם או בחירות רביעיות בקיץ, איזו אפשרות היית מעדיף? (%)

■ לא יודעים ■ קיום בחירות רביעיות ■ הקמת ממשלה כפי שמסתמן שתקום

כפי שמראה התרשים שלהלן, רוב בקרב מצביעי כל המפלגות (כולל מצביעי כחול לבן), למעט מצביעי עבודה-גשר-מרצ והרשימה המשותפת, מעדיפים את האפשרות של ממשלה כפי שמסתמן שעומדת לקום.

היה והיית צריך לבחור בין האחת משתי האפשרויות: הקמת הממשלה כפי שמסתמן שתוקם או בחירות רביעיות בקיץ, איזו אפשרות היית מעדיף? (% לפי הצבעה בבחירות האחרונות)

החלת הריבונות הישראלית על חלקים מהשטחים

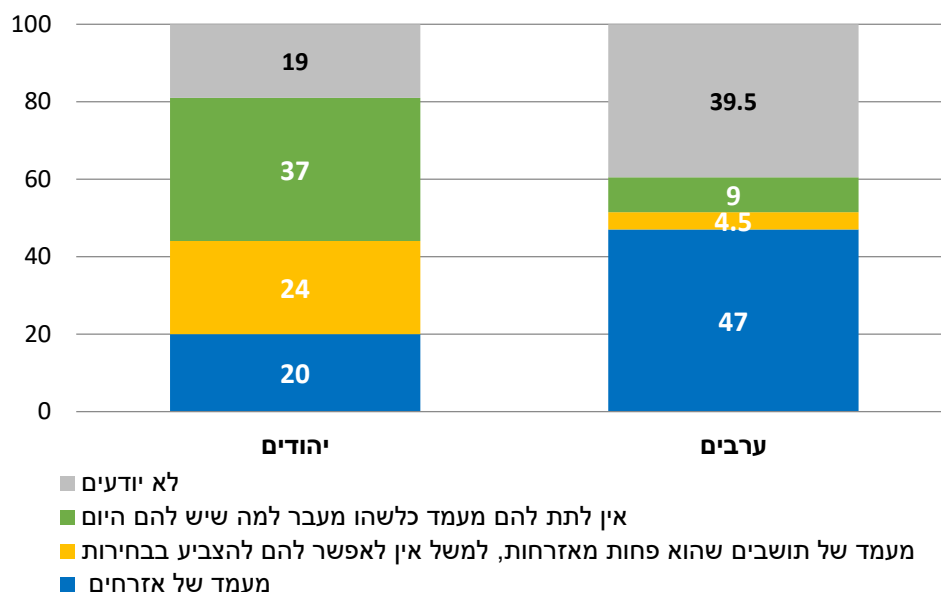
שאלנו: "בהסכם הקואליציוני שחתמו הליכוד וכחול לבן נכתב כי לאחר דיון בין נתניהו לגנץ, תובא לאישור בממשלה ו/או בכנסת תכנית שתואמה עם ארה"ב להחלת ריבונות על חלקים מהגדה המערבית/ יהודה ושומרון. האם אתה תומך או מתנגד להחלת ריבונות כזו בעתיד הקרוב?" בקרב היהודים רוב קטן 52% בהשוואה למיעוט 9% בקרב הערבים תומכים במהלך כזה. פילוח לפי מחנה פוליטי של התשובות בקרב הציבור היהודי מעלה הבדלים גדולים מאוד – מיעוט בשמאל ובמרכז לעומת רוב בימין תומכים במהלך כזה:

%	שמאל	מרכז	ימין
תומכים בהחלת הריבונות	8	31	71

הוספנו ושאלנו: "ומה הסיכוי לדעתך שישראל אכן תחיל את ריבונותה על חלקים מהגדה המערבית/ יהודה ושומרון בשנה הקרובה?" גם בקרב היהודים וגם בקרב הערבים רק מיעוט סבורים שהדבר יתממש (יהודים – 33%, ערבים – 25%). גם בכל אחד מהמחנות הפוליטיים (יהודים) רק מיעוט סבורים שכך אכן יקרה בשנה הקרובה: שמאל – 27%, מרכז – 18%, ימין – 42%.

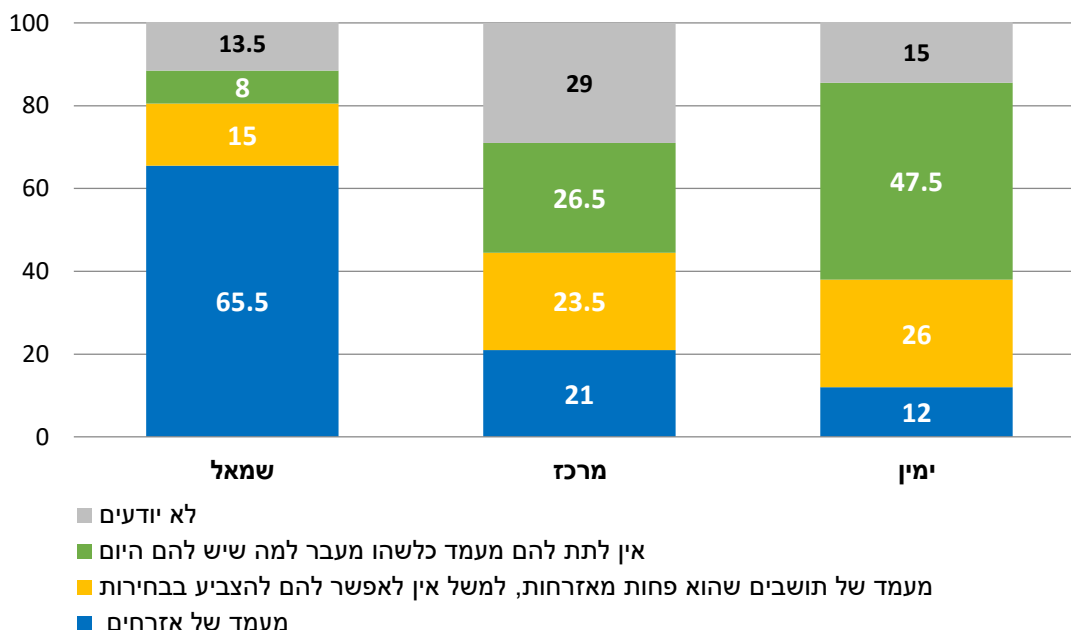
ואילו זכויות יש לתת לפלסטינים בשטחים שיסופחו? בקרב היהודים, השיעור הגבוה ביותר (37%) סבורים שאין לשנות את המצב הקיים ואין להוסיף זכויות לפלסטינים, גם אם תוחל עליהם הריבונות הישראלית. בקרב הערבים, השיעור הגבוה ביותר (47%) סבורים שבמקרה כזה יש להעניק לפלסטינים החיים בשטחים שיסופחו לישראל מעמד של אזרחים.

אם ישראל תספח שטחים ביהודה ושומרון/בגדה, איזה מעמד פוליטי היא צריכה לתת לתושבים הפלסטינים בשטחים אלה לאחר הסיפוח? (% יהודים וערבים)

פילוח לפי מחנה פוליטי (יהודים) מראה כי בשמאל יש רוב (65.5%) התומך במקרה של סיפוח בהענקת אזרחות מלאה לפלסטינים בשטחים שיסופחו. המרכז מפוצל, כאשר השיעור הגבוה יותר (26%) אינו מעוניין להוסיף זכויות לפלסטינים שם, וכך – אם כי בשיעור גבוה יותר - גם בימין (47.5%).

אם ישראל תספח שטחים ביהודה ושומרון/בגדה, איזה מעמד פוליטי היא צריכה לתת לתושבים הפלסטינים בשטחים אלה לאחר הסיפוח? (% יהודים, לפי מחנה פוליטי)

מדד הקול הישראלי נערך על-ידי מרכז גוטמן לחקר דעת קהל והמדיניות במכון הישראלי לדמוקרטיה. בסקר, שנערך באינטרנט ובטלפון (השלמות של קבוצות שאינן מיוצגות כראוי במרשתת) בין התאריכים 30/4-3/5/2020, רואיינו 615 איש ואשה בשפה העברית ו-154 בשפה הערבית, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם $\pm 3.7\%$ ברמת ביטחון של 95%. עבודת השדה בוצעה על ידי מכון מדגם. לקובץ הנתונים המלא ראו: <https://dataisrael.idi.org.il>